

Stockholms
universitet

Universitetsstyrelsen

BESLUT
2013-02-19

Dnr SU 10-3221-12

Ulf Nyman
Utredare

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)

Budgetunderlag perioden 2014-2016 för Stockholms universitet

Sammanfattning

Stockholms universitet yrkar följande:

- En höjning av per capita-ersättningen för helårsstudenter och helårsprestationer, i synnerhet inom naturvetenskap, i syfte att stärka kvaliteten i undervisningen.
- Ett upphävande av restriktionerna mot att överflytta medel avsatta för utbildning på grundnivå och avancerad nivå till forskning och utbildning på forskarnivå, och vice versa.
- En översyn av formerna för de avkastningskrav som finns för Akademiska Hus. Att Akademiska Hus överskrider sina avkastningsmål innebär att resurser som skulle kunna användas till exempelvis mer undervisningstid istället går till en långt utöver målet ökad soliditet hos företaget.
- En utredning av möjligheten för lärosätena att själva få äga vissa fastigheter.
- En uthållig finansiering för drift av isbrytaren och forskningsfartyget Oden.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Ytterligare höjning av per capita-ersättningen

Genom det så kallade produktivitetsavdraget, en årlig besparing på i storleksordningen 2 procent som åligger alla statliga myndigheter, har anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå urholkats. Stockholms universitet menar att en ständigt ökad produktivitet, utan att kvaliteten sänks, är svår att åstadkomma inom sådan verksamhet som bygger på mötet mellan studenter och lärare. Detta i kombination med att högre utbildning i motsats till huvuddelen av annan statlig verksamhet utförs som ett ackord, där man har ett absolut prestationskrav på sig för pengarna man får. En konsekvens är att resurserna inte längre möjliggör en rimlig undervisningsgrad. Stöd för detta resonemang finner Stockholms universitet bland annat i Ann Frizells SULF-rapport *Fortsatt utbyggnad – Fortsatt urholkning*.

De kvalitetssatsningar som gjorts inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området har inneburit att gapet mellan kostnader och intäkter sedan 2001 inte ökat inom detta område. Stockholms universitet ser positivt på denna satsning och kan nu öka antalet undervisningstimmar för dessa studenter. En utvärdering av hur antalet undervisningstimmar förändrats kommer att göras i uppföljningen av universitetets verksamhetsplan för 2013.

Trots de satsningar som genomförts de senaste åren finns emellertid fortfarande ett gap mellan utvecklingen av kostnader och intäkter inom detta område, liksom inom övriga utbildningsområden, där skillnaderna i många fall har ökat under de senaste åren.

Denna utveckling leder bland annat till mindre undervisningstid för varje student och större undervisningsgrupper. Detta kan i förlängningen bidra till en försämrad genomströmning då studenterna inte får det stöd de behöver för att lyckas med sina studier och lärosätena inte kan erbjuda en tillräckligt hög kvalitet i utbildningen.

En annan viktig aspekt av detta är strävan efter ökad internationalisering. Införandet av studieavgifter för studenter utanför EU och EES har medfört att antalet internationella studenter minskat vid svenska lärosäten. Konkurrensen om de bästa studenterna är hård och att Sverige då, sett ur ett internationellt perspektiv, har en låg andel lärare per student är problematiskt.

Stockholms universitet ser mot bakgrund av detta allvarligt på den uteblivna höjningen av per-capita ersättningen till utbildningen inom det naturvetenskapliga området, vilken riskerar att förlora i kvalitet. Ersättningen inom det naturvetenskapliga utbildningsområdet är förvisso högre än inom humaniora, juridik och samhällsvetenskap, men kostnaderna är också högre. Det finns inte heller någon anledning att anta att kostnadsökningarna varit mindre än inom andra områden. Särskilt viktigt är det att resurserna är tillräckliga för att möjliggöra ersättning och förnyelse av utrustning så att studenterna kan erbjudas undervisning inom naturvetenskap med moderna metoder.

Sammanfattningsvis kvarstår universitetets yrkande om en generell och permanent uppräkning av per capita-ersättningen inom samtliga utbildningsområden för att kvaliteten i utbildningen ska kunna bibehållas och vidareutvecklas. Detta gäller samtliga utbildningsområden, men i ljuset av de redan beslutade höjningarna inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området är det nu särskilt angeläget att höja ersättningen även för naturvetenskap.

Stockholms universitets prioriteringar av utbildningsutbudet

Både program och kurser är viktiga. Stockholms universitet har av tradition ett stort utbud av fristående kurser där studenterna själv kan kombinera ihop sin examen utifrån intresse och arbetsmarknadens behov. Fakulteterna ger endast ett fåtal kurser som inte leder till examen.

Programmen blir emellertid allt fler, som ett svar på studenternas och arbetsmarknadens efterfrågan. Det är också programmen som står i centrum för marknadsföringen. I de fall prioriteringar måste göras är det utbildningsprogrammen och de kurser som ingår i dessa som prioriteras.

Det behöver även finnas en bredd i form av t ex fortbildningskurser och introducerande kurser för att tillgängliggöra kunskap för det omgivande samhället. Dessa syftar också till att ge studenterna en inblick i hur det är att studera vid universitetet och inspirera till vidare studier.

Stockholms universitets läge i huvudstadsregionen med primär rekryteringsbas i närområdet, gör att campusutbildning sedan länge, och sannolikt även fortsättningsvis inom överskådlig framtid, kommer att vara dominerande. Dock finns det inom vissa områden planer på att utöka utbudet av distanskurser, bland annat med anledning av behovet av kompetensutveckling av yrkesverksamma lärare.

Beräkning av anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (tabell 2)

Utgångspunkten för beräkningen av anslaget inför budgetåret 2013 i tabell 2 är vad som anförts rörande Stockholms universitet i budgetpropositionen. I anslagskalkylen används universitetets beräknade avräkning baserad på de uppgifter om anslagstilldelning som anges i budgetpropositionen för 2013.

Forskning och utbildning på forskarnivå

En uthållig finansiering för drift av isbrytaren Oden

Isbrytaren Oden har sedan hon byggdes i slutet av 1980-talet använts som kombinerad isbrytare och forskningsfartyg. Hon tillhör den handfulla forskningsfartyg i världen som kan operera i det inre av Arktis, och är därmed inte bara en nationell utan även en internationell forskningsangelägenhet. Forskningsintresset från olika vetenskapsområden är mycket stort, och insatser kan göras i geografiska områden som idag är mycket ofullständigt utforskade.

Stockholms universitet är en stor brukare av detta fartyg, och en stor finansiär av forskning som utnyttjar Oden, och önskar därför att finansieringen av Odens drift säkerställs. Universitetet har dock inte egna medel för att klara en sådan finansiering, och forskningsrådet VR anser att driften för Oden inte faller inom deras finansieringsansvar.

Polarforskningssekreteriatet uppger att kostnaden för drift av Oden under en Arktisexpedition uppgår till 35 mnkr och att finansieringen inte är löst långsiktigt. Idag har man ekonomiska resurser att göra en större expedition om 2 månader ungefär vart

4:e år. Ett medelstillskott till Polarforskningssekretariatet på 28 mnkr per år skulle möjliggöra en forskningsexpedition till Arktis varje år.

Anslag för forskning och utbildning på forskarnivå (tabell 3)

Utgångspunkten för beräkningen av anslaget inför budgetåret 2013 i tabell 3 är vad som anförts om Stockholms universitet i budgetpropositionen.

Allmänt

Högre frihetsgrad i användande av anslagsmedel

Stockholms universitet yrkar att rådande restriktioner ska upphävas rörande användningen av anslagsmedel för de olika verksamhetsgrenarna. Lärosätena bör ges möjlighet att använda anslagsmedel avsatta för utbildning på grundnivå och avancerad nivå till forskning och utbildning på forskarnivå – och vice versa.

Syftet är att möjliggöra för lärosätena att disponera sina resurser på bästa sätt för långsiktigt högsta möjliga kvalitet i såväl utbildning som forskning. Detta kan sägas vara i enlighet med principerna om målstyrning inom statsförvaltningen och ökad autonomi inom högskolesektorn. Högskolorna ges genom dessa principer frihet att utforma sin verksamhet på bästa möjliga sätt, samtidigt som regeringen genom sin egen uppföljning och genom tillsynsmyndigheter som Universitetskanslersämbetet följer upp att lärosätena levererar högkvalitativ utbildning och forskning. Dessa principer bör gälla även i användningen av de anslag som tilldelas verksamheten.

Vidare gäller att den rådande uppdelningen av anslagen hindrar ett mer effektivt användande utifrån lärosätenas egna förutsättningar och inte heller speglar det faktum att utbildning, i synnerhet på forskarnivå, och forskning i stor utsträckning är integrerade verksamheter.

En ökad frihetsgrad i användningen av anslagen hindrar förstås inte att lärosätena redovisar kostnaderna för utbildning och forskning separat, i enlighet med modellen för full och rättvisande kostnadsredovisning.

Akademiska Hus

Stockholms universitet anser att regeringen genom reviderade ägardirektiv för Akademiska Hus behöver justera formerna för de avkastningskrav som finns. Att Akademiska Hus överskrider sina avkastningsmål innebär att resurser som skulle kunna användas till exempelvis mer undervisningstid istället går till en långt utöver målet ökad soliditet hos företaget.

Enligt Akademiska Hus egna beräkningar har de under perioden 1994-2011 överskridit avkastningsmålen med 3 783 mnkr. Stockholms universitet anser att dessa resurser

under kommande år bör komma lärosätena tillgodo i form av lägre hyror, dämpade hyreshöjningar eller förbättringar av fastigheterna.

Ett stort antal av de fastigheter som lärosätena hyr av Akademiska Hus kan inte sägas vara en del av en vanlig fastighetsmarknad. De är så kallade "ändamålsfastigheter" där Akademiska Hus inte har någon alternativ hyresgäst och lärosätena inte heller har något alternativ till att fortsätta hyra fastigheten. Stockholms universitet anser att lärosätena utan särskilt tillstånd ska få möjlighet att teckna mycket långa hyreskontrakt, vilket skulle kunna pressa ner hyrorna avsevärt eftersom Akademiska Hus då inte behöver baka in en riskpremie för tomma lokaler i hyran.

Stockholms universitet anser vidare att det förbud som finns för lärosäten att själva äga fastigheter är ett problem i de fall lärosätet får en donation i form av en fastighet. Stockholms universitet önskar därför att regeringen låter Finansdepartementet utreda möjligheten för lärosätena att själva få äga vissa fastigheter, t ex donationsfastigheter, utöver systemet med Akademiska Hus.

Investeringar (tabell 4) och lokalförsörjning (tabell 5)

Uppgifter beträffande investeringsnivå samt lån hos Riksgäldskontoret för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar redovisas i tabell 4, medan lokalförsörjningen, däribland lokalarea och lokalkostnader, redovisas i tabell 5. Beloppen i båda tabellerna anges i 2013 års prisnivå.

Följande prognos gäller investeringsbehoven under den period som budgetunderlaget omfattar.

År	2012 (utfall)	2013 (prognos)	2014	2015	2016
Belopp	23 mkr	110 mkr	145 mkr	150 mkr	120 mkr

Investeringar i anläggningstillgångar finansieras med lån i Riksgäldskontoret. De beräknade amorteringarna och räntekostnaderna framgår av tabell 4. De faktorer som främst påverkar låneramens storlek är investeringsbehovet samt lånens löptid. Med hänsyn tagen till dessa faktorer beräknas behovet av låneram att uppgå till beloppen nedan.

År	2012 (disp)	2013 (besl)	2013 (försl)	2014 (försl)	2015 (försl)
Belopp	340 mkr	430 mkr	430 mkr	430 mkr	430 mkr

Universitetets förslag till förändrade anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå förväntas inte leda till några förändringar av låneramen.

Avgiftsbelagd verksamhet (tabell 6)

Den avgiftsbelagda verksamheten, som återfinns i tabell 6, består i huvudsak av beställd utbildning och uppdragsutbildning inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt uppdragsforskning inom forskning och utbildning på forskarnivå. Liksom tidigare år är en stor intäktskälla när det gäller uppdragsverksamheten är de medel som kommer främst från Skolverket.

Tabell 1 Total budget

Total budget (tkr)	2012	2013	2014	2015	2016
Verksamhetens intäkter					
Anslag ¹	3 013 421	3 095 721	3 082 871	3 088 025	3 094 703
Avgifter	314 483	305 049	295 897	287 020	278 410
Bidrag	1 011 427	1 091 330	1 177 545	1 270 571	1 370 946
Finansiella intäkter	33 570	44 648	59 382	78 978	105 041
Summa intäkter	4 372 901	4 536 747	4 615 695	4 724 594	4 849 099
Verksamhetens kostnader					
Personal	2 827 529	2 893 311	2 944 104	3 014 168	3 094 272
Lokaler	710 325	759 529	772 863	791 255	812 284
Drift/Övrigt	643 455	696 708	708 939	725 811	745 100
Avskrivningar	95 792	138 355	140 784	144 134	147 964
Finansiella kostnader	5 774	9 156	9 317	9 539	9 792
Summa kostnader	4 282 875	4 497 060	4 576 007	4 684 906	4 809 411
Justering²					
Diff anslag (regl.brev - RR)	40 235	40 235	40 235	40 235	40 235
Res. från andelar i dotterbolag	547	547	547	547	547
Årets kapitalförändring / Årets resultat	50 339	-0	0	0	-0
Utgående myndighetskaperital (inkl. årets kapitalförändring)	657 813	657 813	657 813	657 813	657 813

1) Intäkterna av anslag motsvarar summan av anslag i tabell 2 och 3

2) Justeringen görs för att periodens kapitalförändring skall stämma överens med resultatet i årsredovisningen.

Den består av den differens som uppstår mellan anslaget enligt regleringsbrevet (som redovisas ovan) och anslaget enligt resultaträkningen. Differensen beror på att anslagen enligt regleringsbrevet innehåller transfereringsmedel som inte bokförs som en anslagsintäkt i resultaträkningen utan som transfereringar (t ex anslaget för stöd till studenter med funktionshinder).

Justeringen består även av resultatet från andelar i dotterbolag (som inte ingår i det verksamhetsuffall som redovisas ovan).

Tabell 2 Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (tkr)	2012	2013	2014	2015	2016
Verksamhetens intäkter					
Takbelopp ¹	1 536 397	1 544 810	1 531 248	1 520 047	1 507 777
Beräknad avräkning ² (A)	1 536 083	1 591 544	1 590 647	1 595 801	1 602 479
Särskilda åtaganden (B)	47 216	56 271	56 271	56 271	56 271
Anslag (A+B)	1 583 299	1 647 815	1 646 918	1 652 072	1 658 750
Avgifter	155 239	150 582	146 064	141 682	137 432
Bidrag	62 695	67 648	72 992	78 758	84 980
Finansiella intäkter	18 111	24 088	32 037	42 609	56 669
Summa intäkter³	1 819 344	1 890 132	1 898 011	1 915 122	1 937 832
Verksamhetens kostnader					
Personal	1 137 673	1 195 688	1 200 757	1 211 766	1 226 377
Lokaler	401 446	313 883	315 213	318 103	321 939
Drift/Övrigt	244 057	287 921	289 142	291 793	295 311
Avskrivningar	32 067	57 176	57 419	57 945	58 644
Finansiella kostnader	3 151	3 784	3 800	3 835	3 881
Summa kostnader	1 818 394	1 858 453	1 866 331	1 883 442	1 906 152
Justering⁴					
Diff anslag (regl.brev - RR)	31 981	31 981	31 981	31 981	31 981
Res. från andelar i dotterbolag	301	301	301	301	301
Årets kapitalförändring / Årets resultat	-30 730	0	0	0	0

1) Takbelopp enligt budgetpropositionen för 2013 i 2013 års prishänsyn.

2) Beräknad avräkning av anslag för grundutbildning bl a med hänsyn till ev. utnyttjande av tidigare uppkommet anslagssparande eller överproduktion, samt ev. decemberprestationer.

3) Summering av anslag (A+B), avgifter, bidrag och finansiella intäkter.

4) Justeringen görs för att periodens kapitalförändring skall stämma överens med resultatet i årsredovisningen.

Den består av den differens som uppstår mellan anslaget enligt regleringsbrevet (som redovisas ovan) och anslaget enligt resultaträkningen

Differensen beror på att anslagen enligt regleringsbrevet innehåller transfereringsmedel som inte bokförs som en anslagsintäkt i resultaträkningen utan som transfereringar (t ex anslaget för stöd till studenter med funktionshinder).

Justeringen består även av resultatet från andelar i dotterbolag (som inte ingår i det verksamhetsutfall som redovisas ovan).

Tabell 3 Forskning och utbildning på forskarnivå

Forskning och utbildning på forskarnivå (tkr)					
	2012	2013	2014	2015	2016
Verksamhetens intäkter					
Anslag ¹	1 430 122	1 447 906	1 435 953	1 435 953	1 435 953
Avgifter	159 244	154 467	149 833	145 338	140 978
Bidrag	948 732	1 023 682	1 104 553	1 191 812	1 285 966
Finansiella intäkter	15 459	20 560	27 345	36 369	48 371
Summa intäkter	2 553 557	2 646 615	2 717 684	2 809 472	2 911 267
Verksamhetens kostnader					
Personal	1 689 856	1 697 623	1 743 347	1 802 402	1 867 895
Lokaler	308 879	445 646	457 650	473 152	490 345
Drift/Övrigt	399 398	408 787	419 797	434 018	449 788
Avskrivningar	63 725	81 178	83 365	86 189	89 321
Finansiella kostnader	2 623	5 372	5 517	5 704	5 911
Summa kostnader	2 464 481	2 638 607	2 709 676	2 801 464	2 903 259
Justering²					
Diff anslag (regl.brev - RR)	8 254	8 254	8 254	8 254	8 254
Res. från andelar i dotterbolag	246	246	246	246	246
Årets kapitalförändring / Årets resultat	81 069	0	0	0	0

1) Med anslag avses de medel som har anvisats myndigheten i budgetpropositionen för 2013 i 2013 års prishå.

2) Justeringen görs för att periodens kapitalförändring skall stämma överens med resultatet i årsredovisningen.

Den består av den differens som uppstår mellan anslaget enligt regleringsbrevet (som redovisas ovan) och anslaget enligt resultaträkningen. Differensen beror på att anslagen enligt regleringsbrevet innehåller transfereringsmedel som inte bokförs som en anslagsintäkt i resultaträkningen utan som transfereringar (t ex anslaget för stöd till studenter med funktionshinder).

Justeringen består även av resultatet från andelar i dotterbolag (som inte ingår i det verksamhetsutfall som redovisas ovan).

Tabell 4 Investeringar i anläggningstillgångar

Investeringar i anläggningstillgångar ¹ (Mkr)	2012	2013	2014	2015	2016
IB lån i Riksgäldskontoret	260	269	300	340	365
Beräknad nyupplåning	23	110	145	150	120
- varav investeringar i materiella anläggningstillgångar	1	1	1	1	1
Beräknad amortering	14	79	105	125	120
UB lån i Riksgäldskontoret	269	300	340	365	365
Föreslagen låneram	340	430	430	430	430
Beräknad ränteutgift	4	4	6	7	7
Ränteantaganden för nyupplåning (%)	1,4	1,5	2,0	2,0	2,0
Summa räntor och amorteringar	18	83	111	132	127

1) Enligt definition i 5 kap 1 paragrafen förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Tabell 5 Lokalförsörjning						
Redovisning av lokaler						
Mkr	2012	2013	2014	2015	2016	
Area, 1000 kvm LOA, utifrån lokalförsörjningsplan						
- föregående års utgång	1	301	302	305	303	305
- ökning under året		32	63	33	62	6
- minskning under året		-30	-60	-36	-60	-11
- vid årets utgång (A)		302	305	303	305	300
Förbättringsutgift på annans fastighet						
- nyinvesteringar		1	4	3	3	0
- avskrivningar		25	26	26	26	26
Total årshyra enligt hyresavtal, utifrån lokalförsörjningsplan (B)		535	560	567	598	580
Genomsnittlig hyra (B/A) (kr/kvm LOA)		1 769	1 833	1 872	1 964	1 936
Lokalkostnader (C)	2, 3, 4	710	760	773	791	812
Genomsnittlig lokalkostnad (C/A) (kr/kvm LOA)		2 348	2 488	2 553	2 596	2 711
Lokalkostnadens andel av verksamhetens totala kostnader		16,6%	16,9%	16,9%	16,9%	16,9%

1) Fr.o.m. 2013 inklusive Stockholms universitets andel av lokalarea i Science for Life Laboratory (en tredjedel av 8095 kvm).

2) I lokalkostnader ingår hyra, fastighetsskatt, elkostnader, värmekostnader samt lokalvård

3) AlbaNova: KTH och Stockholms universitet delar lika på kostnaderna men KTH administrerar AlbaNova.

4) I lokalkostnader för 2012 ingår hyra för tomma lokaler som uppstått på Campus Konradsberg när universitetet flyttat verksamhet från Campus Konradsberg till andra lokaler i universitetets regi. Denna kostnad är en direkt effekt av att universitetet övertagit verksamheten från Lärarhögskolan i Stockholm.

Tabell 6 Avgifter

Uppdragsverksamhet (tkr)				
	Intäkter	Kostnader	Resultat	
2012	188 880	186 853	2 027	
- varav tjänsteexport	0	0	0	
2013	200 947	203 300	-2 353	
- varav tjänsteexport	0	0	0	
2014	202 020	201 310	710	
- varav tjänsteexport	0	0	0	
Intäkter som				
Intäkter till		Intäkter till		
Offentligrättslig verksamhet	inkomsttitel	disponeras	Kostnader	Resultat
2012	5 683	6 372	6 591	-219
2013	6 297	7 060	7 220	-160
2014	6 297	7 060	7 220	-160